የሰ/መ/ቁ.107217

ህዳር 29 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓሊ መሀመድ

ተኽሊትይመስል

ቀነዓ ቀጣታ

ሰናይት አድነው

ጻውሎስ አርሺሶ

አመልካች፡- የዳንግላ ወረዳ ውሃ ሃብት ልማት ፅ/ቤት ወኪል የፍትህ ቢሮ ዐቃቤ ህግ አልቀረበም፡፡

ተጠሪ፡- አቶ ሙሉጌታ ገበየሁ ቀረቡ፡፡

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጠ

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የግንባታ ሥራ ውል የሚመለከት ሲሆን የአሁን ተጠሪ የሥር ከሳሽ ሲሆን በአሁን አመልካች የሥር ተከሳሽ ፅ/ቤት ላይ ለአዊ ብሔረሰብ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረቡት ክስ ተከሳሽ ፅ/ቤት ባለ አራት መቀመጫ ሽታ አልባ መፀዳጃ ቤት ለመስራት ባወጣው ጨረታ ተወዳድሬ በማሸነፍ ተከሳሽ ጋር በገባው ውል መሠረት አምስት ሳይቶችን ሰርቼ በማስረከብ ክፍያ እንዲፈፅሙልኝ ብጠይቅና በፅ/ቤቱ መሀንዲስ ቢታዘዝም የአራት ሳይት ክፍያ ከፍለውኝ የአምስተኛውን ሳይት /የኳንች ኳኩርታን/ ሣይት ብር 68,776.71/ስልሳ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ ሰባ ስድስት ሺህ ብር ከሰባ አንድ ሣንቲም/ ያልከፍሉኝ ስለሆነ ይህንኑ ክፍያ እንዲከፍለኝ ይኸው ክፍያ በመሀንዲስ ከታዘዘበት ቀን ጀምሮ 379 ቀን ስለሆነ የብር 68,776.71 / ስልሣ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ ሰባ ስደስት ከ ሰባ አንድ ሣንቲም/1% x379 ቀን =ብር 260,663.93/ሁለት መቶ ስልሳ ሺህ ስድስት መቶ ስልሳ ሶስት ብር ከዘጠና ሦስት ሣንቲም/ መቀጫ ግንባታውን አጠናቅቄ ካስረከብኩኝ አንድ ዓመት ስለሞላ ለዋስትና የተያዘ ብር 3,725.38/ሶስት ሺህ ሰባት መቶ ሃያ አምስት ብር ከሰላሳ ስምንት ሣንቲም/ የዳኝነት የጠበቃ አበል 10% እና ኪሣራ እንዲከፈለኝ ይወሰንልኝ የሚል ዳኝነት ጠይቀዋል፡፡

ተከሳሽ ፅ/ቤትም በወኪሉ አማካኝነት የመጀመሪያ ደረጃ መቃሚያ ቢያቀርብም የታለፈበት ሲሆን በአማራጭ ባቀረበው መልስ ከሳሽ በውሉ እና በተሰጣቸው የመሀንዲስ የስራ ዝርዝር መሠረት ግንባታውን ሰርተው ያስረከቡና በፅ/ቤት መሀንዲስ ሂሳቡ በትክክል ተሠርቶ በመስሪያ ቤቱ ፀድቆ ለወረዳው ፋ/ኢ/ል/ማ/ ፅ/ቤት ክፍያ እንዲፈፀም በደብዳቤ ብጠይቅም ክፍያ ሊፈፀም አልቻለም እንጂ ተከሳሽ ጽ/ቤት ክፍያ አልከለከላቸውም ካለ በኂላ መልሴን ላሻሽል ብሎ አሻሽሎ የሠጠው መልስ ከሳሽ በውሉ መሠረት ሽንት ቤቶቹ ሠርተው አስከርበው ክፍያ ያልወሰዱ ቢሆንም ክፍያ ያልወሰዱት ከሳሽ ከውል ዉጪ በተቆጣጣሪው መሀንዲስ ትእዛዝ የብር 17,358.46 /አስራ ሰባት ሺህ ሶስት መቶ ሃምሣ ስምንት ከ አርባ ስድስት ሣንቲም/ሠርቻለሁ እና ይህንን ሂሳብ ካልረከፈለኝ ሌላውን አልበቀልም በማለታቸው ነው፡፡ የተጨማሪ ሥራ ክፍያ የሚፈፀመው ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤቱ በግዢ አፈፃፀም መመሪያው ተጨማሪ ስራውን ሲያውቀው ነው፡፡ ባላወቀው ስራ ክፍያ ሊጠይቅ አይገባም፡፡ ለዋስትና ጉዳይ የተያዘውን ገንዘብ አልተከለከሉም ስለሆነም የወሰዱት ገንዘብ ተቀንሶ ቀሪ ካላቸው እንዲወስዱ ይወሰንልኝ ብሏል፡፡

ፍ/ቤቱ የግራ ቀኙን የቃል ክርክር ካዳመጠ በኂላ በግራ ቀኙ ክርክር የሚጠነጥነውን ለተጨማሪ ሥራ ክፍያ ሊከፍል ይገባል ወይስ አይገባም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ በግራ ቀኙ ውል ገጽ 3 ተራ ቁጥር 5/3/ ሥር እንደተመለከተው በተመደበ ተቆጣጣሪ ወይም አማካሪ መሀንዲስ ሲደገፍ ተጨማሪ ሥራ ሊሰራ እንደሚችልና ተጨማሪ ክፍያ ሊፈፀም እንደሚገባ ተደንግጓል፡፡ በዚህም መሠረት ስራው ተሠርቶ መረከቡን ተከሳሽ ፅ/ቤት አምኗል ስለሆነም ለተጨማሪ ሥራ ክፍያ አልፈፅምም መባሉ አይደለም፡፡

በሌላ በኩል ክፍያ ለዘገየበት መቀጫን በተመለከተ ፅ/ቤት ክፍያው እንዲፈፀምለት ለፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤት ያስተላለፈ ቢሆንም ክፍያውን ፈፃሚው ፅ/ቤት ከተሰራው ስራ ላይ በላይ ከውል ውጪ የሚታየውን ብር 17,358.46/አስራ ሰባት ሺህ ሦስት መቶ ሃምሣ ስምንት ብር ከ አርባ ስድስት ሣንቲም/በስተቀር ሌሎች ክፍያዎችን አልቀበልም ያሉት ከሳሽ መሆናቸው ሲገልፅ ከሳሽ እነዚህ ክፍያዎች በተከሳሽ ፅ/ቤት ምክንያት የዘገዩ ስለመሆናቸው አላስረዱም በማለት ከሳሽ የጠየቁትን ክፍያ ለዘገየበት ለ379 ቀን 1 ፐርሰንት ብር 260,663.93/ሁለት መቶ ስልሣ ሺህ ስድስት መቶ ስልሣ ሦስት ከ ዘጠና ሦስት ሣንቲም/ መቀጫ ተከሳሽ ፅ/ቤት ሊከፍል አይገባም በማለት የተቀሩትን ዋናውን ገንዘብ ብር 68,776.71/ስልሳ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ ሰባ ስድስት ብር ከሰባአንድ ሣንቲም/ ለዋስትና የተያዘ ብር 3,725.38/ሦስት ሺህ ሰባት መቶ ሃያ አምስት ብር ከሰላሳ ስምንት ሣንቲም/ በጠቅላላው ብር 72,502.09/ሰባ ሁለት ሺህ አምስት መቶ ሁለት ብር ከ ዜሮ ዘጠኝ ሣንቲም/ክስ ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ ዳኝነት እና የጠበቃ አበል10% ተከሳሽ ለከሳሽ ሊከፍል ይገባል በማለት ውሣኔ ሰጥቷል፡፡

በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት የአሁን ተጠሪ ለአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የይግባኝ ቅሬታቸውን ያቀረቡ ሲሆን የቅሬታው ይዘትም በአጭሩ ክፍያ ለዘገየበት ለ379 ቀን መቀጮ ሊከፍል አይገባም ተብሎ መወሰኑ ተገቢ አይደለም የሚል ነው፡፡ ቅሬታው የቀረበለት የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ሥራው ተሰርቶ የተጠናቀቀ መሆኑንና ክፍያው ያለመፈፀሙ በተከሳሽ የታመነ ጉዳይ ነው ስለሆነም የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት ከሳሽ ባቀቡት ክስ መሰረት አላስረዱም ማለቱ ተገቢ አይደለም በማለት በፍ/ስ/ስ/ህግ ቁ. 348/1/ መሰረት ውሣኔውን በመሻር ክፍያ ለዘገየበት ብር 260,663.73 /ሁለት መቶ ስልሣ ሺህ ስድስት መቶ ስልሣ ሦስት ብር ከ ሰባ ሦስት ሣንቲም /ተከሳሽ ጽ/ቤት ሊከፍል ይገባል በማለት ሲወሰን በአሁን አመልካች በበኩል የሠበር አቤቱታ የቀረበለት የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሠበር ሠሚ ችሎት ቅሬታው ተጠሪን አያስቀርብም በማለት በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ.337 መሠረት አቤቱታውን ሠርዞታል፡፡

ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሠበር አቤቱታውን ያቀረበው አመልካች ፅ/ቤት ሲሆን አቤቱታው ክፍያ አዘግይተናል ብለን በእምነት የሰጠነው ቃል የለም፡፡ ከተጨማሪ ሥራ በስተቀር የተቀሩትን አልወስድም ያሉት ተጠሪ ናቸው ስለሆነም ክፍያው ለዘገየበት ልንከፍል አይገባም፤ ክፍያ ለዘገየበት የምንከፍል ቢሆን እንኳን ክፍያ የዘገየበት የገንዘብ መጠን 1 ፐርሰንት ሳይሆን 0.1 ፐርሰንት ከመሆኑም በተጨማሪ በአማራ ክልል የግዢ መመሪያ መሠረት ክፍያው ከዋናዋ ገንዘብ 10% በላይ ሊሆን አይገባም የሚል ነው፡፡

አጣሪው ችሎትም የቀረበውን አቤቱታና የሥር መዝገብ መርምሮ የመቀጮ ክፍያ ከዋናው ገንዘብ 10%በላይ በስር ፍ/ቤቶች የመወሰኑን አግባብነት ተጠሪ ባለበት ለማጣራት ያመች ዘንድ ተጠሪ ቀርበው መልስ እንዲሰጡ ትእዛዝ ሰጥቷል፡፡

ተጠሪም በፅሑፍ በሰጡት መልስ የመቀጮ መብዛትንም ይሁን ማነስ የፍሬ ነገር ክርክር ባልሆነበት እና ይህን አስመልክቶ አመልካች ፅ/ቤት ያነሳው መከላከያ ነጥብ በሌለበት የሠበር አጣሪው ችሎት የያዘው ጭብጥ በሥር ያልተነሳ ክርክር ነውና የሥር የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ ይፅናልኝ ብለዋል፡፡ እኛም የቀረበውን የሰበር አቤቱታ በሥር ፍ/ቤት ከተደረገው ክርክርና ማስረጃ አንፃር የሠበር አቤቱታው የቀረበበትን ውሣኔ የሰጠው የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሠሚ ችሎት የሠጠው ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት መሆን ያለመሆኑን ከተገቢው ህግ አንፃር መርምረናል፡፡

እንደመረመርነውም የአሁን ተጠሪ በአሁኑ አመልካች ፅ/ቤት ላይ ባቀረቡት ክስ ከአመልካች ጋር በነበረን የግንባታ ውል ግንባታውን ከተጨማሪ የመሀንዲስ ትአዛዝ ጋር ሠርቼ ለፅ/ቤቱ ያስረከብኩኝ ቢሆንም አመልካች ፅ/ቤት ክፍያውን አጠናቆ አልከፈለኝምና ያልተከፈለኝ ገንዘብ ከነቅጣቱና ተያያዥ ያላቸውን ክፍያዎች እንዲከፍለኝ ይወሰንልኝ የሚል ሲሆን፣ የአሁን

አመልካች ፅ/ቤት በወኪሉ አማካኝነት በሰጠው መልስ ጽህፈት ቤቱ አልከፍልም አላለም የተጨማሪ ስራ ገንዘብ ካልተከፈለ አልቀበልም በማለት ዋናውን ገንዘብ ያልወሰዱት ተጠሪ ናቸው ስለሆነም ክፍያ ለዘገየበት ልጠየቅ አይገባም ብለዋል፡፡ ምንም እንኳን በሰበር አጣሪው ችሎት አቤቱታው ያስቀርባል የተባለበት ምክንያት ክፍያ ለዘገየበት መቀጫ ከዋናው ገንዘብ ከ10%በላይ የመወሰኑን አግባብነት ለማጣራት ቢሆንም ይህ ነጥብ ከታየቱ በፊት ክፍያ ለዘገየበት መቀጮ የአሁን አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል ይገባል ወይስ አይገባም የሚለውን ጭብጥ መመርመሩ ተገቢ ሆኖ አግኝተዋል፡፡

በመሰረቱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 242 ስር እንደተደነገገው ማናቸውም ተከራካሪ ወገን በመከላከያ መልሱ ወይም በማናቸውም ሌላ መንገድ የተከሰሰበትን ነገር በሙሉ ወይም በከፊል የሚያምን መሆኑን የገለፀው እንደሆነ ወይም በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 241 መሠረት በሚደረግ ምርመራ የእምነት ቃሉን የሰጠን እንደሆነ ፍ/ቤቱ በታመነው ነገር ላይ ብቻ ፍርድ መስጠት እንዳለበት ይገልፅና በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 83 እና 234/1/ሠ ሥር እንደተደነገው በግልፅና በዝርዝር ያልተካዱ ነገሮች ሁሉ እንደታመኑ እንደሚቆጠር ደንግጓል፡፡

በሥር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአሁን ተጠሪ ከአመልካች ፅ/ቤት በነበረው የግንባታ ውሉ ግንባታውን ጨርሼ ያስረከብኩኝ ቢሆንም አመልካች ፅ/ቤት ሊከፍለኝ ከሚገባው ገንዘብ ውስጥ ብር 68,776.71 /ስልሣ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ ሰባ ስድስት ብር ከሰባ አንድ ሳንቲም/ያልከፈለኝ ስለሆነ ይኸው ዋናው ገንዘብና ተያያዥነት ያላቸው ክፍያዎች እንዲከፈለኝ ይወሰንልኝ የሚል ዳኝነት መጠየቃቸውን የአሁኑ አመልካች ጽ/ቤት በግራ ቀኙ መሀከል ውል መኖሩን ተጠሪ በውሉ መሠረት ግንባታውን አጠናቀው በተጨማሪም በመሃንዲስ ትእዛዝ ፅ/ቤቱ የማያውቀው የብር 17,358.43 /አስራ ሰባት ሺህ ሶስት መቶ ሃምሣ ስምንት ብር ከአርባ ሦስት ሣንቲም/ ተጨማሪ ሥራ መሥራታቸውንና በዚህም ምክንያት አመልካች ጽህፈት ቤት የተጨማሪ ሥራውን ክፍያ አልከፍልም በማለቱ ተጠሪ ሁሉንም ክፍያ አልወስድም በማለታቸው ክፍያ መዘግየቱን መልስ በመስጠት መከራከሩን በሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት ከተደረገ የግራ ቀኙ ክርክር መረዳት ተችሏል፡፡

በዚህም ክርክር የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ፅ/ቤት በእርግጥም ተጠሪ ዳኝነት የጠየቁበት ገንዘብ ያልተከፈለው መሆኑን አምኗል ነገር ግን ያልተከፈለው በኔ ምክንያት አይደለም እስካለ ድረስ ታምኗል የሚያሰኝ አይደለም፤በተጨማሪም ተጠሪ ክፍያው የዘገየው በአመልካች ምክንያት ስለመሆኑ አላስረዱም ስለሆነም ክፍያ ለዘገየበት አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል አይገባም በማለት ሲወስን፤ የስር የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች ጽህፈት ቤት ተጠሪ ስራውን ሰርተው ማስረከባቸውንና ጽ/ቤቱ ክፍያ ያለመፈፀሙን እስካመነ ድረስ ክፍያ የዘገየው

በአመልካች ጽ/ቤት ምክንያት መሆኑ ታምኗል በማለት አመልካች ጽ/ቤት ክፍያ ለዘገየበት ለተጠሪ ሊከፍል ይገባል በማለት የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሣኔን በመሻር መወሰኑንና የስር የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ይህንኑ የስር የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠውን ውሣኔ በማጽናት መወሰኑ ከስር ፍርድ ቤት መዝገብ መረዳት ተችሏል፡፡

ነገር ግን ተጠሪ ክፍያ የዘገየው በአመልካች ጽ/ቤት ምክንያት ነው ሲሉ አመልካች ጽ/ቤት ክፍያ የዘገየው በተጠሪ ምክነያት ነው እስካለ ድረስ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.242 መሠረት የታመነ ጉዳይ ነው ወይም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.234/1/ ሥር እንደተመለከተው ጉዳዩ በግልፅ ያልተካደ ጉዳይ ነው ሊባል የሚቻል አይደለም፡፡ በመሆኑም ክፍያ የዘገየው በማን ምክንያት ነው የሚለው ነገር አከራካሪው ነው፡፡ በፍትሐብሔር ክርክር አንድ መብት ወይም ግዴታ አለ ብሎ የሚከራከር ወገን መብቱ ወይም ግዴታው ስለመኖሩ የማስረዳት ሸክም አለበት፡፡ የአሁን ተጠሪ ክፍያው የዘገየው በአመልካች ፅ/ቤት ምክንያት መሆኑን ማስረዳት የሚጠበቅባቸው ቢሆንም ያላስረዱ መሆኑ ከስር ፍርድ ቤት ክርክር መረዳት ተችሏል፡፡

ከዚህ ሁሉ ስንነሳ የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት ክፍያው የዘገየበት በአመልካች ፅ/ቤት ምክንያት ስለመሆኑ ተጠሪ አላስረዳም በማለት ክፍያ የዘገየበት የዳኝነት ጥያቄ ውድቅ በማድረግ ሲወስን የስር ጠቅላይ ፍ/ቤት ክፍያ የዘገየው አመልካች ጽ/ቤት መሆኑ ታምኗል በሚል የስር ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውሣኔ ማፅናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አንኝተነዋል፡፡ በመሆኑም የሚከተለውን ውሣኔ ሰጥተናል፡፡

ውሣኔ

1. በአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 37313 ሰኔ 10 ቀን 2006 ዓ.ም ተሰጥቶ በአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 41544 ጥቅምት 29 ቀን 2007 ዓ.ም የፀናው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.348/1/ መሠረት ተሽሯል፡፡
2. በአዊ ብሔረሰብ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ.07181 የካቲት 6 ቀን 2006 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 338/1/ መሠረት ፀንቷል፡፡
3. ግራ ቀኙን ለዚህ ፍ/ቤት ክርክር ያወጡትን ወጪና ኪሣራ የየራሳቸው ይቻሉ፡፡

ትእዛዝ

1. በዚህ ፍ/ቤት ተሰጥቶ የነበረው የአፈፃፀም እግድ ተነስቷል ይፃፍ፡፡
2. የውሣኔው ግልባጭ በየደረጃው ለሚገኙ የስር ፍ/ቤቶች ይተላለፍ መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ብ/ግ